

DZIAŁYŃSKI i JUDEK
Spółka Partnerska Radców Prawnych

Nie zawsze na czas. Opóźnienie w przewozie i jego konsekwencje

Radca prawny Paweł Judek

Jakie przepisy stosujemy?

W przewozach międzynarodowych stosuje się przepisy Konwencji CMR o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów.

W przewozach krajowych stosuje się ustawę z dnia 15.11.1984 r. - Prawo przewozowe.

W przypadku wyboru prawa obcego w przewozach krajowych wciąż ma zastosowanie prawo przewozowe – art. 3 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych.

Kiedy mamy do czynienia z opóźnieniem w przewozie

Art. 19 Konwencji CMR - opóźnienie ma miejsce wówczas:

- kiedy towar nie został dostarczony w umówionym terminie
- jeśli faktyczny czas przewozu uwzględniając okoliczności w normalnych warunkach przekracza czas, jaki słuszenie można przyznać starannym przewoźnikom

Prawo przewozowe – brak definicji opóźnienia

· - z treści art. 77 ust. 2 pr. przew. można jednak wywieść wniosek, że zwłokę w przewozie należy rozumieć jako dostarczenie przesyłki po terminie

Kiedy mamy do czynienia z opóźnieniem w przewozie

Art. 56 k.c. – czynność prawna wywołuje skutek nie tylko w niej wyrażony, ale też wynikający z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów

Art. 455 k.c. – Jeśli termin spełnienia świadczenia nie został określony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania

Art. 354 k.c. – Dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

Jak liczyć terminy?

Jeśli w umowie nie wskazano konkretnej godziny, o której ma nastąpić załadunek i rozładunek należy uznać, że może on nastąpić o dowolnej godzinie.

Jeśli przewoźnikowi wiadomo, iż w miejscu załadunku bądź rozładunku obowiązują określone godziny pracy, powinien się do nich stosować zgodnie z treścią art. 354 k.c.

Należy pamiętać o domyślnych godzinach wskazywanych przez programy do generowania zleceń.

W przypadku wskazania godzin przewoźnik zobowiązany jest do ich przestrzegania niezależnie od tego, czy w zleceniu zastrzeżono tzw. termin FIX.

Kiedy przewoźnik odpowiada za opóźnienie w przewozie

Zarówno w prawie przewozowym jak i Konwencji CMR przewoźnik za opóźnienie odpowiada na zasadzie ryzyka.

Odpowiedzialność wyłączają:

- przyczyny istniejące po stronie nadawcy lub odbiorcy niezawinione przez przewoźnika
- właściwość towaru (w Konwencji CMR nazywane wadą własną towaru)
- siła wyższa (w prawie przewozowym) lub okoliczności, których przewoźnik nie mógł uniknąć i których następstwom nie mógł zapobiec (w Konwencji CMR)

W Konwencji CMR dodatkowe zastrzeżenie:

Art. 17 ust. 3 – przewoźnik nie może powoływać się dla zwolnienia od odpowiedzialności ani na wady pojazdu, którym się posługuje dla wykonania przewozu, ani na winę osoby lub pracowników osoby, u której pojazd wynajął..

Granice odpowiedzialności

Zgodnie z art. 23 ust. 5 Konwencji CMR odpowiedzialność przewoźnika za opóźnienie w przewozach międzynarodowych ograniczona jest do jednokrotności przewoźnego.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 pr. przew. odpowiedzialność przewoźnika za opóźnienie w przewozie krajowym ograniczona jest do dwukrotności przewoźnego.

W przewozach kabotażowych decydują przepisy odpowiedniego kraju.

Powyższe limity nie dotyczą sytuacji, gdy szkoda jest wynikiem winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa przewoźnika. Z taką sytuacją mamy do czynienia m.in. gdy przewoźnik przyjmując zlecenie ma świadomość, że będzie miał problem z jego terminową realizacją.

Kary umowne

Zgodnie z art. 23 ust. 5 Konwencji CMR odszkodowanie za opóźnienie należy się tylko w sytuacji, gdy osoba uprawniona udowodni, że wynikła stąd dla niej szkoda.

Art. 41 CMR z kolei stanowi, że niedopuszczalne są jakiegokolwiek postanowienia umów sprzeczne z Konwencją, w szczególności takie, które przerzucają ciężar dowodu.

Z tego względu niedopuszczalne są kary umowne za opóźnienie w dostarczeniu przesyłki w przewozach międzynarodowych.

W prawie przewozowym zapisu o konieczności udowodnienia szkody nie ma, więc większość osób dopuszcza nałożenie kary umownej za opóźnienie w przewozie, o ile mieści się w granicach dwukrotności przewoźnego.

Udowodnienie szkody w przewozie

Wykazanie szkody wynikłej z opóźnienia z reguły jest bardzo utrudnione.

Nie wystarczy sama nota obciążeniowa od klienta. Konieczne jest wskazanie, co się składa na tę notę i udowodnienie wysokości tych kosztów.

- listy płac pracowników
- kary umowne od kontrahentów
- rachunki za wydatki itp.

Sam fakt opóźnienia nie uzasadnia oczekiwania obniżenia frachtu.

Akty staranności poszkodowanego

Zgodnie z art. 30 ust. 3 CMR warunkiem dochodzenia odpowiedzialności w stosunku do przewoźnika z tytułu opóźnienia w przewozie jest złożenie przez osobę uprawnioną zastrzeżeń w formie pisemnej w terminie 21 dni od dostarczenia przesyłki.

Osobą uprawnioną w przypadku dostarczenia przesyłki jest z reguły odbiorca i to on powinien zgłosić takie zastrzeżenia.

Forma pisemna rozumiana rozmaicie – niekiedy sądy podchodzą do niej liberalnie i akceptują maile bądź faksy, w innych wypadkach domagają się pism fizycznie podpisanych.

Przedawnienie

W Konwencji CMR zgodnie z art. 32 ust. 1 roszczenia z tytułu opóźnienia w przewozie przedawniają się w terminie jednego roku od wydania przesyłki. Jeśli szkoda jest wynikiem winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa roszczenia przedawniają się w terminie trzech lat od wydania przesyłki.

W prawie przewozowym zgodnie z art. 77 ust. 2 pr. przew. roszczenia z tytułu opóźnienia przedawniają się w terminie dwóch miesięcy od daty wydania przesyłki.

Zarówno w prawie przewozowym jak i w Konwencji CMR reklamacja zawiesza termin przedawnienia do czasu jej odrzucenia:

- w prawie przewozowym na czas nie dłuższy niż 3 miesiące

w Konwencji CMR bezterminowo

Opóźnienie w załadunku

Żadne przepisy nie regulują kwestii opóźnienia w załadunku. Odpowiedzialność przewoźników w tym zakresie na zasadach ogólnych wynikających z kodeksu cywilnego.

Terminy załadunku należy ustalać w taki sam sposób, jak terminu rozładunku. Jeśli terminu nie określono należy w podobny sposób przy wykorzystaniu przepisów kodeksu cywilnego uznać, że powinno to nastąpić bez zbędnej zwłoki.

Przewoźnik ponosi odpowiedzialność tylko wówczas, gdy ponosi winę czyli dopuścił się nienależytej staranności.

Wina jest domniemana i to przewoźnik musi udowodnić jej brak, ale jest to dużo łatwiejsze niż wykazanie braku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka.

Granice odpowiedzialności

Przepisy nie wprowadzają jakichkolwiek limitów odpowiedzialności z tytułu szkody wynikłej z opóźnienia w załadunku. Może być ona dochodzona w dowolnej wykazanej przez poszkodowanego wysokości.

Inaczej niż w przypadku szkody z tytułu opóźnienia w dostarczeniu przesyłki uprawniony do jej dochodzenia jest tylko zleceniodawca.

Kary umowne

Nic nie stoi na przeszkodzie, by umowa przewidywała karę umowną za opóźnienie przewoźnika w załadunku. Kara ta może być zastrzeżona w dowolnej wysokości.

Nieprawidłowe jest zastrzeżenie kary umownej w wysokości nie określonej np. widełkowo od 10 do 100 % frachtu lub do wysokości frachtu.

Możliwość zmiarkowania kary umownej na podstawie art. 484 § 2 k.c. jeśli jest rażąco wygórowana. Częsta sytuacja, gdy w wyniku opóźnienia w załadunku zleceniodawca nie ponosi żadnej szkody, gdyż kluczowe jest terminowe dostarczenie przesyłki do odbiorcy.

Rozwiązanie umowy z powodu opóźnienia w załadunku

O ile w umowie nie zastrzeżono inaczej, sam fakt opóźnienia w załadunku nie upoważnia zleceniodawca do anulowania zlecenia.

Zgodnie z art. 491 k.c. zleceniodawca powinien najpierw wezwać przewoźnika do podstawienia pojazdu pod załadunek i wyznaczyć do tego odpowiedni termin pod rygorem odstąpienia od umowy. Dopiero po upływie tego terminu możliwe jest anulowanie zlecenia.

Zgodnie z art. 492 k.c. anulowanie możliwe również bez wcześniejszego wezwania jeśli przewoźnik wiedział, że bez terminowego załadunku przewóz przestaje mieć znaczenie dla zleceniodawcy.

W umowie może być przewidziana kara umowna za anulowanie zlecenia przez zleceniodawcę z winy przewoźnika.

Przedawnienie roszczeń z tytułu opóźnienia w załadunku

W prawie krajowym roszczenia z tytułu opóźnienia w załadunku przedawniają się w terminie jednego roku od daty wymagalności roszczenia.

W przewozach międzynarodowych takie roszczenia przedawniają się w terminie 15 miesięcy od daty zawarcia umowy przewozu (art. 32 ust. 1 lit c).

Opóźnienie zawinione przez zleceniodawcę

Opóźnienie może wynikać z okoliczności, za które odpowiada zleceniodawca (towar niegotowy do załadunku, kolejka na rozładunku itp.)

Jeśli w umowie nie przewidziano okresów karencji w załadunku i rozładunku przewoźnikowi należy się z tego tytułu odszkodowanie. Może być przewidziana z tego tytułu opłata w umowie. W przeciwnym razie przewoźnik musi udowodnić wysokość poniesionej szkody.

W braku odmiennego zastrzeżenia opłata przewidziana w umowie za postój przewoźnika wyczerpuje w całości jego roszczenia z tego tytułu.

Anulowanie zlecenia przez przewoźnika z tytułu opóźnienia w załadunku jest możliwe na takich samych zasadach jak w przypadku anulowania zlecenia przez zleceniodawcę..

Problem z rozładunkiem

Jeśli z uwagi na opóźnienie w rozładunku (np. kolejkę) nie jest możliwy terminowy rozładunek, przewoźnik ma obowiązek zwrócić się do zleceniodawcy o instrukcje.

Zleceniodawca ma prawo wydać wiążące instrukcje przewoźnikowi, co zrobić z towarem.

Przewoźnik ma prawo odmówić realizacji instrukcji, jeśli ich wykonanie zakłóciłoby eksploatację jego przedsiębiorstwa (np. uniemożliwi realizację innego zlecenia).

Przewoźnik ma też prawo bezzwłocznie wyładować towar na koszt zleceniodawcy. Ponosi jednak odpowiedzialność za dozór towaru.

Dziękuję za uwagę

Działyński i Judek Spółka Partnerska Radców Prawnych

ul. Czartoria 1/16, 61-102 Poznań

Tel. / Fax +48 61 855 22 79, + 48 61 851 85 33

E-mail: kancelaria@dzialynski.pl

www.dzialynski.pl

www.transportoweprawo.pl